

Αρ. ΣΕΠΚΒΟ: 1597-25

4 Μαρτίου 2025

Πρόεδρο
Κοινοβουλευτικής Επιτροπής
Νομικών, Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως

Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών, Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως
Τετάρτη, 5 Μαρτίου 2025 και ώρα 9.00 π.μ.

Β. Νομοθετική εργασία:

9.10 π.μ. -

1. **Ο περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2018.**
(Αρ. Φακ. 23.01.059.036-2018)
(Αντίγραφο αναθεωρημένου κειμένου του νομοσχεδίου επισυνάπτεται.)
2. **Ο περί Διαθηκών και Διαδοχής (Τροποποιητικός) Νόμος του 2018.**
(Αρ. Φακ. 23.01.059.039-2018)
3. **Ο περί Ρυθμίσεως των Περιουσιακών Σχέσεων των Συζύγων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2018.**
(Αρ. Φακ. 23.01.059.041-2018)
4. (α) **Ο περί Τέκνων (Συγγένεια και Νομική Υπόσταση) (Τροποποιητικός) Νόμος του 2018.**
(Αρ. Φακ. 23.01.059.042-2018)
(Αντίγραφο αναθεωρημένου κειμένου του νομοσχεδίου επισυνάπτεται.)
(β) **Ο περί Τέκνων (Συγγένεια και Νομική Υπόσταση) (Τροποποιητικός) Νόμος του 2007.**
(Πρόταση νόμου των βουλευτών κ. Άριστου Δαμιανού και Γιώργου Λουκαΐδη εκ μέρους της Κοινοβουλευτικής ομάδας ΑΚΕΛ-Αριστερά-Νέες Δυνάμεις.)
(Αρ. Φακ. 23.02.048.019-2007)

Συνέχιση της συζήτησης επί της αρχής.

(Εκσυγχρονισμός του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου που διέπει το οικογενειακό δίκαιο.)

5. Ο περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2024.

(Πρόταση νόμου εκ μέρους της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών & Γυναικών)

(Αρ. Φακ. 23.02.065.070-2024)

Συζήτηση επί της αρχής.

(Παροχή προστασίας σε γονέα-θύμα οικογενειακής βίας ο οποίος διαμένει σε καταφύγιο προστασίας μαζί με το τέκνο του και υποχρεούται να παραδίδει το εν λόγω τέκνο στον άλλο γονέα που ασκεί το δικαίωμα επικοινωνίας του με αυτό.)

(Αντίγραφο κειμένου της πρότασης επισυνάπτεται.)

Αναφορικά με τα πιο πάνω θέματα, η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια (ΣΕΠΚΒΟ) στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της σύμφωνα με τον περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμο του 2000 (119(I)/2000), σας υποβάλλει τ' ακόλουθα:

1. Ο περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2018

(Αρ. Φακ. 23.01.059.036-2018)

(Αντίγραφο αναθεωρημένου κειμένου του νομοσχεδίου επισυνάπτεται.)

Συνέχιση της συζήτησης επί της αρχής.

Ο περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων Νόμος του 1990 (216/1990) είναι ένας πολύ σημαντικός νόμος που επηρεάζει/ ρυθμίζει την καθημερινότητα των σχέσεων μεταξύ γονέων και παιδιών ενός μεγάλου αριθμού διαζευγμένων οικογενειών στην κυπριακή κοινωνία. Συνεπώς, η τροποποίηση του εν λόγω νόμου έχει χρέος να επιλύσει πρακτικά προβλήματα, ώστε να συνδράμει αποτελεσματικά στη μείωση των συγκρουσιακών διαζυγίων, και ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που περιλαμβάνουν έμφυλη/ ενδοοικογενειακή βία.

Δυστυχώς, δεν μπορούμε να στηρίξουμε το εν λόγω τροποποιητικό νομοσχέδιο ως έχει, διότι όχι μόνο δεν διασφαλίζει αλλά συγκρούεται με το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Διαφαίνεται ότι η όλη νομική προσπάθεια στηρίχθηκε σε πολύ συγκεκριμένες πρόσφατες δικαστικές αποφάσεις, αλλά αυτό δεν αποτελεί πανάκεια ούτε αντιπροσωπεύει το σύνολο των περιπτώσεων. Η κάθε υπόθεση είναι μοναδική με τα δικά της ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και δεδομένα.

Οι νέες νομοθετικές τροποποιήσεις όπως:

- η διπλάσια αύξηση του χρονικού διαστήματος υποβολής Έκθεσης των ΥΚΕ ή/και των ΥΨΥ εγκλωβίζοντας τα παιδιά απροστάτευτα σε ατέρμονες δικαστικές διαμάχες,
- η θεσμοθέτηση της «γονικής αποξένωσης» όπου ήδη το Ευρωκοινοβούλιο και άλλα θεσμικά ευρωπαϊκά/ διεθνή όργανα τάχθηκαν επισήμως κατηγορηματικά κατά του όρου,
- η μη διασφάλιση της ελεύθερης/ ανεπηρέαστης άποψης του παιδιού διαμέσου εφαρμογής μιας επίσημης διαδικασίας από τις ΥΚΕ σε συνεργασία με τις ΥΨΥ, και όχι κατά την προσωπική κρίση του κάθε επαγγελματία,
- η υποχρεωτική εφαρμογή διατάγματος επικοινωνίας με επίβλεψη για το βίαιο γονέα κατά τη χρονική περίοδο που ο άλλος γονέας-θύμα και το παιδί διαμένουν σε χώρο φιλοξενίας θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας,

δεν επιδιώκουν το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Ως εκ τούτου, αποτελεί επιτακτική ανάγκη, όπως το εν λόγω νομοσχέδιο τεθεί ξανά προς διαβούλευση και επανεξέταση.

Ωστόσο, έχουμε χρέος να υποβάλουμε τις εισηγήσεις και τους προβληματισμούς μας με την ελπίδα ότι θα ληφθούν υπόψη:

Τροποποίηση του άρθρου 2 του βασικού νόμου

Το άρθρο 2 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

(α) Με την προσθήκη στην κατάλληλη αλφαβητική σειρά των ακόλουθων νέων όρων και των ορισμών τους:

«επαγγελματίας» σημαίνει πρόσωπο το οποίο είναι Λειτουργός των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας του Υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας, Λειτουργός των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγείας, Κοινωνικός Λειτουργός, Ψυχίατρος, Ψυχολόγος, Ψυχοθεραπευτής, Παιδοψυχολόγος, Παιδοψυχίατρος, ανάλογα με την περίπτωση, που είναι ιδιώτης ή που εργάζεται στη δημόσια υπηρεσία·

«Επαρχιακή Πολυθεματική Ομάδα» σημαίνει ομάδα δυνάμενη να συσταθεί δυνάμει της Απόφασης Υπουργικού Συμβουλίου Αρ. 94.221 ημερομηνίας 11/01/2023, και αποτελούμενη από εκπροσώπους των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας του Υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας, των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγείας, των Ιατρικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Υγείας, του Τμήματος Κοινωνικής Ενσωμάτωσης του Υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας, των Υπηρεσιών Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας του Υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας και της Αστυνομίας, ανάλογα με την περίπτωση·

β) με τη διαγραφή, στον ορισμό του όρου «τέκνο», της φράσης «αλλά δεν περιλαμβάνει έγγαμο πρόσωπο που δεν έχει συμπληρώσει την εν λόγω ηλικία (δεύτερη γραμμή)».

Εισηγήσεις/ σχόλια:

- Ο ορισμός του «Επαγγελματία» δεν πρέπει να είναι περιοριστικός αλλά να περιλαμβάνει τον κάθε εμπλεκόμενο επαγγελματία που στα πλαίσια των επαγγελματικών του αρμοδιοτήτων έρχεται σε επαφή με παιδιά. Επίσης, ο εν λόγω ορισμός θα πρέπει να περιλαμβάνει τους επαγγελματίες της «Επαρχιακής Πολυθεματικής Ομάδας», καθώς και τους επαγγελματίες που εργάζονται σε ΜΚΟ, στο Σπίτι της Γυναίκας, και το Σπίτι του Παιδιού οι οποίοι προσφέρουν υπηρεσίες σε παιδιά μέσα από συμφωνίες αγοράς υπηρεσιών από το κράτος/ εμπλεκόμενα υπουργεία.
- Όπως προστεθεί ο ορισμός «βέλτιστο συμφέρον του παιδιού» ως επεξήγηση στο άρθρο 2 - «Ερμηνεία» του νόμου σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Τροποποίηση άρθρου 6 του βασικού νόμου

Το άρθρο 6 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

(α) Με την προσθήκη, αμέσως μετά το εδάφιο (2) αυτού, των ακόλουθων νέων εδαφίων (2Α) και (2Β), αντίστοιχα:

«(2Α) Στο συμφέρον του τέκνου πρέπει να αποβλέπει και κάθε διαδικασία που σχετίζεται με την άσκηση της γονικής μέριμνας, είτε αυτή προωθείται από τη διοίκηση, είτε από άλλη αρμόδια αρχή.

(2Β) Το Δικαστήριο, κατά τη λήψη απόφασης, και οποιαδήποτε διοικητική ή άλλη αρμόδια αρχή, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, σε διαδικασία που σχετίζεται με τη γονική μέριμνα ή οποιαδήποτε

πτυχής αυτής, ή σε σχέση με οποιαδήποτε θέματα ενδιαφέρουν το τέκνο, **λαμβάνει υπόψη τυχόν περιστατικά βίας**, κατά την έννοια που αποδίδεται στον όρο «βία» από τις διατάξεις του περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμου, του περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας και περί Συναφών Θεμάτων Νόμου και του περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμου:

Νοείται ότι, το Δικαστήριο με την απόφασή του και οποιαδήποτε διοικητική ή άλλη αρμόδια αρχή κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, διασφαλίζουν ότι η άσκηση οποιωνδήποτε δικαιωμάτων γονικής μέριμνας, δεν θέτει σε κίνδυνο τα δικαιώματα και την ασφάλεια του τέκνου.»

(β) με την αντικατάσταση του εδαφίου (3) αυτού, με το ακόλουθο νέο εδάφιο (3):

«(3) Ανάλογα με την ωριμότητα του τέκνου και στο βαθμό που μπορεί να αντιληφθεί, πρέπει να ζητείται και να συνεκτιμάται η γνώμη του σε οποιαδήποτε δικαστική ή άλλη διοικητική διαδικασία ή παράλληλη διαδικασία που ακολουθείται από αρμόδιες αρχές, σχετικά με τη γονική μέριμνα, εφόσον η απόφαση αφορά τα συμφέροντα του:»

Νοείται ότι, το τέκνο ενημερώνεται για τις πιθανές συνέπειες συμμόρφωσης με τη γνώμη του, και τις πιθανές συνέπειες οποιασδήποτε απόφασης που το αφορά».

Εισηγήσεις/ σχόλια:

- Για να διασφαλιστεί ότι το Δικαστήριο κατά την απόφαση του θα λάβει υπόψη τυχόν περιστατικά βίας, καθώς και προς συμμόρφωση/ εφαρμογή του άρθρου 31 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, θα πρέπει να καταγραφεί ρητά μέσα στο νόμο ότι, το Δικαστήριο προτού εκδώσει οποιοδήποτε διάταγμα γονικής μέριμνας θα πρέπει προηγουμένως να ζητήσει επίσημη ενημέρωση κατά πόσο υπάρχει ποινική υπόθεση εις βάρος των γονέων για έμφυλη/ ενδοοικογενειακή βία. Η επίσημη ενημέρωση μπορεί να γίνεται είτε απευθείας από την Αστυνομία, είτε από τη Νομική Υπηρεσία, είτε από την Έκθεση των ΥΚΕ.
- Τα πλείστα άρθρα επικαλούνται το «**συμφέρον του παιδιού**», χωρίς να υπάρχει συγκεκριμένη ερμηνεία στο νόμο, με αποτέλεσμα να παρερμηνεύεται ή ν' αποτελεί αντικείμενο ερμηνείας από τους εμπλεκόμενους επαγγελματίες καθώς και γονείς/ κηδεμόνες. Συνεπώς, όπως προστεθεί ο όρος «**βέλτιστο συμφέρον του παιδιού**» ως επεξήγηση στο άρθρο 2 -«Ερμηνεία» του νόμου σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.
- Η ελεύθερη και ανεπηρέαστη άποψη του παιδιού, ανάλογα με την ηλικία του, θα πρέπει να διασφαλιστεί μέσα από τη δημιουργία μιας επίσημης διαδικασίας η οποία θα εφαρμόζεται από τις ΥΚΕ σε συνεργασία με τις ΥΨΥ.

Τροποποίηση του Άρθρου 14 του βασικού νόμου

Το εδάφιο (2) του άρθρου 14 του βασικού νόμου αντικαθίσταται από το ακόλουθο νέο εδάφιο:

«(2) Η άσκηση της γονικής μέριμνας, ή οποιαδήποτε πτυχή αυτής, μπορεί να ανατεθεί στον ένα από τους δύο γονείς, ή στους δύο γονείς από κοινού.»

Ο βασικός νόμος τροποποιείται με την προσθήκη, αμέσως μετά το άρθρο 14 αυτού, των ακόλουθων νέων άρθρων 14Α, 14Β και 14Γ, αντίστοιχα:

«Έκθεση Λειτουργού Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας ή/και Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας.

14Α. (1) Το Δικαστήριο για να εκδώσει τελικό διάταγμα σε σχέση με τη γονική μέριμνα, σε περίπτωση που οι γονείς διαφωνούν μεταξύ τους, διορίζει το ταχύτερο δυνατόν:

(α) Λειτουργό των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, και

(β) εάν κριθεί απαραίτητο, Λειτουργό των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας,

εντός των ορίων της δικαιοδοσίας του οποίου ο αιτητής ή το τέκνο διαμένει, καθήκον του οποίου είναι να διερευνά, όσο το δυνατόν πληρέστερα, όλες τις περιστάσεις τις σχετικές με το προτεινόμενο διάταγμα, προς τον σκοπό της διασφάλισης των συμφερόντων του τέκνου και να υποβάλει σχετική Έκθεση προς το Δικαστήριο.

(2) Οι περιστάσεις του εδαφίου (1) δύνανται να περιλαμβάνουν πληροφορίες ως προς τις οικογενειακές, κοινωνικές, εκπαιδευτικές συνθήκες και τις προοπτικές του τέκνου, τη φροντίδα και τον έλεγχο του, το επίπεδο της ωριμότητας του τέκνου, τον χαρακτήρα και τη συμπεριφορά του, τον τόπο διαμονής του, τους δεσμούς του τέκνου με τους γονείς και τα αδέρφια του, **τυχόν αποξένωση του τέκνου με τον ένα γονέα**, τυχόν συμφωνίες των γονέων για την επιμέλεια και διοίκηση της περιουσίας του τέκνου, κάθε πληροφορία αναφορικά με την υγεία ή την ψυχική υγεία ή την ψυχασύνθεσή του τέκνου και των γονέων αυτού, τη γνώμη του τέκνου και γενικότερα κάθε πληροφορία η οποία είναι αναγκαία για την αξιολόγηση του συμφέροντος του τέκνου:

Νοείται ότι, για σκοπούς ετοιμασίας της Έκθεσης, οι αρμόδιες κάθε φορά υπηρεσίες και ειδικότερα το Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας ή/και οι Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγείας, όπου αυτό εφαρμόζεται, υποχρεούνται να δίνουν κάθε δυνατή πληροφόρηση στον Λειτουργό:

Νοείται περαιτέρω ότι, η Έκθεση περιλαμβάνει τις απόψεις του ίδιου του τέκνου, **νοουμένου ότι το επιτρέπει** η ωριμότητα και ο βαθμός αντίληψης του.

(3) Η Έκθεση του Λειτουργού των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, ή ανάλογα με την περίπτωση του Λειτουργού των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας, **υποβάλλεται στο Δικαστήριο, το αργότερο εντός προθεσμίας 4 μηνών** από την έκδοση των οδηγιών του Δικαστηρίου, η οποία **δυνατόν να παραταθεί από το Δικαστήριο για περίοδο 2 μηνών** στην περίπτωση τροποποίησης των δικογράφων ή/και στην περίπτωση που το Δικαστήριο διατάξει την υποβολή συμπληρωματικής Έκθεσης.

(4) Το Δικαστήριο δύναται να καλέσει ως μάρτυρα κάθε πρόσωπο που συμμετέχει στην ετοιμασία της Έκθεσης, για να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία, που κατά τη γνώμη του Δικαστηρίου θα το βοηθήσουν στην αξιολόγηση του συμφέροντος του τέκνου, και για σκοπούς αντεξέτασής του από τους διαδίκους.

(5) Για σκοπούς ετοιμασίας και υποβολής ειδικότερα της Έκθεσης του Λειτουργού των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας ή/και του Λειτουργού των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας, **θα ακολουθείται διαδικασία που προβλέπεται σε Κανονισμούς.**

(6) Αντίγραφο της Έκθεσης που υποβάλλεται δυνάμει του παρόντος άρθρου προς το Δικαστήριο, διατίθεται στα μέρη και οποιοδήποτε από αυτά δύναται να αντεξετάσει τον Λειτουργό των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας ή των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας αναφορικά με κάθε θέμα που αναφέρεται στην Έκθεση.

(7)(α) **Το Δικαστήριο πριν από την έκδοση της απόφασής του, δύναται να αναβάλει την ενώπιον του διαδικασία και να δώσει οδηγίες για την σύγκληση της Επαρχιακής Πολυθεματικής Ομάδας,** η οποία θα λειτουργεί υπό τον συντονισμό των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, **με σκοπό την αξιολόγηση του συμφέροντος του τέκνου και την υποβολή εισηγήσεων ως προς την αναγκαιότητα λήψης ενδιάμεσων μέτρων.**

(β) Στην Επαρχιακή Πολυθεματική Ομάδα, δύναται να κληθεί να συμμετέχει οποιοσδήποτε επαγγελματίας ο οποίος, κατά την κρίση των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, δύναται να συνεισφέρει στις εργασίες της, λόγω της εξειδίκευσής του ή λόγω της σχέσης του με το τέκνο ή λόγω της γνώσης του επί των περιστάσεων της οικογένειας.

(γ) Στην Επαρχιακή Πολυθεματική Ομάδα δύναται να κληθεί το τέκνο ή/και οι γονείς του με σκοπό να αξιολογηθεί το συμφέρον του τέκνου και να ληφθούν υπόψη οι απόψεις τους.

(δ) Η Επαρχιακή Πολυθεματική Ομάδα υποβάλλει έκθεση στο Δικαστήριο με τις ενέργειες και τα μέτρα που έχει λάβει ή εισηγείται να λάβει η κάθε εμπλεκόμενη Υπηρεσία ή/και οι γονείς ή/και το τέκνο.

Εισηγήσεις/ σχόλια:

- Στο άρθρο 14Α (2), η φράση «*τυχόν αποξένωση του τέκνου με τον ένα γονέα*» όπως διαγραφεί. Είναι γνωστό ότι ο όρος «γονική αποξένωση» στερείται ερευνητικής/ ακαδημαϊκής αξιοπιστίας και χρησιμοποιείται ως εργαλείο αποπροσανατολισμού σε υποθέσεις συγκρουσιακού διαζυγίου, και κυρίως σε υποθέσεις έμφυλης/ ενδοοικογενειακής βίας με αποτέλεσμα, είτε να κατηγορούνται άδικα γονείς, είτε βίαιοι γονείς να εκμεταλλεύονται τα γονικά τους δικαιώματα για να συνεχίζουν να ασκούν βία μετά το διαζύγιο. Δεν είναι τυχαίο που το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με ψήφισμα του στις 6 Οκτωβρίου 2021, καταδίκασε τον όρο, καλώντας τα κράτη μέλη «*να μην αναγνωρίσουν το Σύνδρομο Γονικής Αποξένωσης στη δικαστική πρακτική και τη νομοθεσία τους και να αποθαρρύνουν ή ακόμα και να απαγορεύσουν τη χρήση [δηλαδή την επίκληση του] του σε δικαστικές διαδικασίες¹*», τονίζοντας ότι ο όρος έχει απορριφθεί τόσο από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ)² όσο και από την Αμερικανικό Ψυχολογικό Σύλλογο (ΑΡΑ)³. Επίσης, στην ίδια κατηγορηματική γραμμή με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τάχθηκε η Special Rapporteur on Violence against Women, its causes and consequences, Reem Alsalem, όπου στις 13 Απριλίου 2023, υπέβαλε έκθεση στο Συμβούλιο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην οποία καταδικάζει τη χρήση της ψευδοεπιστημονικής έννοιας της “γονικής αποξένωσης” και συναφών εννοιών, σε δικαστικές υποθέσεις για την επιμέλεια, καταδεικνύοντας τους κινδύνους που επιφέρει στην προστασία των ανήλικων θυμάτων και των μητέρων τους, σε υποθέσεις έμφυλης/ ενδοοικογενειακής βίας⁴.
- Στο άρθρο 14Α (2), η φράση «*νοουμένου ότι το επιτρέπει*» όπως διαγραφεί και αντικατασταθεί με τη φράση «*ανάλογα με την*». Αποτελεί ευθύνη των αρμόδιων υπηρεσιών να δημιουργήσουν εκείνες τις συνθήκες/ περιβάλλον ώστε το παιδί να μπορεί να εκφράσει την άποψη του ανεπηρέαστα⁵.
- Στο άρθρο 14Α (3), ο διπλασιασμός του χρονικού διαστήματος υποβολής της Έκθεσης των ΥΚΕ ή/και ΥΨΥ, από 2.5 μήνες σε 6 μήνες (συνολικά μαζί με τις καθυστερήσεις/ παράταση), μπορεί να διευκολύνει το φόρτο εργασίας των επαγγελματιών, αλλά είναι αδιαμφισβήτητα επιζήμιο για τα παιδιά που ταλαιπωρούνται μέσα σε δικαστικές διαδικασίες συγκρουσιακών διαζυγίων, πόσο δε μάλλον τα παιδιά που παραμένουν απροστάτευτα για μεγάλο χρονικό διάστημα σε υποθέσεις έμφυλης/ ενδοοικογενειακής βίας. Ο εν λόγω νόμος έχει χρέος να προωθεί έμπρακτα και ουσιαστικά τον όρο «*βέλτιστο συμφέρον του παιδιού*».
- Στο άρθρο 14Α (5), δηλ. πλέον οι ΥΚΕ δεν θα παραπέμπουν το παιδί για αξιολόγηση στις ΥΨΥ; Η αξιολόγηση των ΥΨΥ θα γίνεται μόνο κατόπιν οδηγιών του Δικαστηρίου; Και πως αυτό επηρεάζει τους Κοινωνικούς Λειτουργούς οι οποίοι καλούνται να ασκήσουν αρμοδιότητες

¹ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 6ης Οκτωβρίου 2021 σχετικά με τον αντίκτυπο της συντροφικής βίας και των δικαιωμάτων επιμέλειας στις γυναίκες και τα παιδιά (2019/2166(INI)):

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021IP0406>

² <https://www.who.int/standards/classifications/frequently-asked-questions/parental-alienation>

³ <https://www.pacesconnection.com/blog/parental-alienation-syndrome-rejected-from-dsm-v>

⁴ <https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/ahrc5336-custody-violence-against-women-and-violence-against-children>

⁵ Σχετικό για το θέμα είναι το κείμενο της Πλατφόρμας Γνώσης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ECHR Knowledge Sharing platform) με θέμα «[Key Theme – Article 8 Right of the child to be heard in domestic proceedings on family matters](#)».

Οικογενειακού Συμβούλου (ΟΣ), σύμφωνα με το άρθρο 6 του περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμου του 2000 (119(I)/2000) όπου ο ΟΣ,

«(ζ) προβαίνει άμεσα σε όλες τις **απαραίτητες διευθετήσεις για ιατρική ή άλλη εξέταση παιδιού** αναφορικά με το οποίο υπάρχει εύλογη υπόνοια κακοποίησής του από μέλος της οικογένειας·

(θ) στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ανήλικο πρόσωπο-

(i) φιλοξενείται σε στέγη προστασίας είτε είναι το ίδιο θύμα βίας είτε είναι μάρτυρας σε υπόθεση βίας στην οικογένεια ή

(ii) έπειτα από καταγγελία του γονέα του, διαμένει σε κατοικία άλλη από την οικογενειακή του κατοικία,

προβαίνει άμεσα σε όλες τις απαραίτητες διευθετήσεις, ώστε όλα τα ανήλικα μέλη της οικογένειας σε σχέση με την οποία έχει υποβληθεί καταγγελία στην Αστυνομία για διάπραξη αδικήματος βίας με την οποία προκαλείται ψυχική βλάβη ή σε σχέση με την οποία υπάρχει εύλογη υπόνοια για τη διάπραξη αδικήματος βίας με την οποία προκαλείται ψυχική βλάβη, να τυγχάνουν εξέτασης από ψυχολόγο ή από ψυχίατρο.»;

- Στο άρθρο 14Α (7), σε ποιες περιπτώσεις το Δικαστήριο θα δίνει οδηγίες για την σύγκληση της Επαρχιακής Πολυθεματικής Ομάδας; Μετά ή πριν την Έκθεση των ΥΚΕ ή/και ΥΨΥ; Ή σε περίπτωση που το Δικαστήριο δεν ικανοποιηθεί από την Έκθεση των ΥΚΕ ή/και ΥΨΥ; Θα πρέπει να διευκρινιστεί με ποια κριτήρια/ προϋποθέσεις ενεργοποιείται η σύγκληση της Επαρχιακής Πολυθεματικής Ομάδας. Επίσης, η Έκθεση των ΥΚΕ ή/και ΥΨΥ δεν περιλαμβάνει ήδη την αξιολόγηση του συμφέροντος του παιδιού και υποβολή εισηγήσεων; Σύμφωνα με τα άρθρα 14Α (1) και (2), αυτός δεν είναι και ο σκοπός των εν λόγω Εκθέσεων;

«Διάταγμα ψυχολογικής αξιολόγησης και/ή στήριξης και/ή θεραπείας.»

14Β. (1) (α) Το Δικαστήριο, πριν ή κατά την έκδοση διατάγματος γονική μέριμνας, δύναται να διατάξει αυτεπαγγέλτως αξιολόγηση του τέκνου, χωρίς να απαιτείται συγκατάθεση των γονέων, σε περίπτωση που κρίνει ότι είναι αναγκαίο για το συμφέρον του τέκνου.

(β) Σε περίπτωση που από την αξιολόγηση του τέκνου προκύψει ανάγκη για στήριξη ή/και θεραπεία του, το δικαστήριο διατάσσει την παραπομπή του τέκνου, χωρίς να απαιτείται η συγκατάθεση των γονέων του:

Νοείται ότι, την αντιμισθία του ατόμου που θα παρέχει την αξιολόγηση ή/και στήριξη ή/και θεραπεία στο τέκνο, θα καταβάλλουν οι διάδικοι ή οποιοσδήποτε από αυτούς ή σε περίπτωση αδυναμίας τους, η αξιολόγηση ή/και στήριξη παρέχεται από τον καθ' ύλην αρμόδιο Λειτουργό του Υπουργείου Υγείας.

(2) Στην περίπτωση κατά την οποία οποιοσδήποτε εκ των διαδίκων ή ο Διευθυντής ή ο Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, ισχυρίζεται **αποξένωση ή/και διατάραξη των σχέσεων του τέκνου με τον ένα γονέα**, το Δικαστήριο είτε αυτεπαγγέλτως, είτε κατόπιν αίτησης ενός εκ των αναφερομένων προσώπων, διατάσσει την εφαρμογή της διαδικασίας που προβλέπεται στο εδάφιο (1):

Νοείται ότι η απόφαση του Δικαστηρίου εκδίδεται εντός τριάντα ημερών από την επίδοση τέτοιας αίτησης στο γονέα, κατά του οποίου υπάρχει ισχυρισμός για **αποξένωση** του τέκνου.

(3) Το Δικαστήριο, εφόσον διαπιστωθεί **αποξένωση** του τέκνου, διατάσσει σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας, την ετοιμασία **πλάνου άρσης της αποξένωσης** από την Επαρχιακή Πολυθεματική Ομάδα, εντός συγκεκριμένου χρονικού πλαισίου, το οποίο θα καθορίζεται από το Δικαστήριο και ο καταρτισμός του οποίου δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τις τριάντα ημέρες:

Νοείται ότι το Δικαστήριο εκδίδει οδηγίες και διατάγματα για την εφαρμογή και **παρακολούθηση του πλάνου άρσης της αποξένωσης**, σε σύντομα χρονικά διαστήματα, και ζητά ενημέρωση για την εξέλιξη των ενεργειών των αρμοδίων εμπλεκόμενων φορέων κατά περίπτωση.

Εισηγήσεις/ σχόλια:

Στο άρθρα 14B (2) και (3), όπου υπάρχει η λέξη «αποξένωση» να διαγραφεί και ν' αντικατασταθεί μόνο από τη φράση «διατάραξη των σχέσεων του τέκνου με τον ένα γονέα». (Βλέπε επίσης σχόλια στη σελ.6)

«Παρακολούθηση εφαρμογής της απόφασης από τον Διευθυντή.»

14Γ. (1) Το δικαστήριο, κατά την έκδοση διατάγματος γονικής μέριμνας, δύναται να περιλάβει σε αυτό όρους για την παρακολούθηση της εφαρμογής της απόφασης του ως προς την άσκηση της γονικής μέριμνας, από τον Διευθυντή, για περίοδο που ορίζεται στην απόφαση του.

(2) Ο Διευθυντής, θα καταχωρεί στο Δικαστήριο, κατά την ημερομηνία που ορίζεται από το Δικαστήριο σύμφωνα με το εδάφιο (1) του παρόντος άρθρου, σχετική έκθεση αναφορικά με την εφαρμογή της απόφασης του Δικαστηρίου.

(3) Για την παρακολούθηση της εφαρμογής της απόφασης του Δικαστηρίου, ο Διευθυντής, δύναται να συγκαλεί την Επαρχιακή Πολυθεματική Ομάδα για συνδρομή κάθε μέρους, στον τομέα της αρμοδιότητάς του.

(4) Σε περίπτωση που στην έκθεση του ο Διευθυντής διαπιστώνει **αποξένωση ή/και διατάραξη των σχέσεων του τέκνου με τον ένα γονέα**, χωρίς σοβαρό λόγο, το Δικαστήριο μπορεί ύστερα από αίτηση του Διευθυντή να διατάξει την υποχρεωτική συμμόρφωση των γονέων με τις εισηγήσεις ή/και το **πλάνο άρσης της αποξένωσης** που εισηγείται ο Διευθυντής στην αίτησή του.»

Εισηγήσεις/ σχόλια:

Στο άρθρα 14Γ (4), όπου υπάρχει η λέξη «αποξένωση» να διαγραφεί και ν' αντικατασταθεί μόνο από τη φράση «διατάραξη των σχέσεων του τέκνου με τον ένα γονέα».

Τροποποίηση του Άρθρου 17 του βασικού νόμου

Το άρθρο 17 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

(α) Με την αντικατάσταση στο τέλος του εδαφίου (1) αυτού της τελείας με άνω και κάτω τελεία και την προσθήκη, αμέσως μετά, της ακόλουθης επιφύλαξης:

«Νοείται ότι, μετά από αίτηση του γονέα με τον οποίο δεν διαμένει το τέκνο, και την έκδοση ενδιάμεσου ή τελικού διατάγματος καθορίζον την προσωπική επικοινωνία μεταξύ γονέα και τέκνου, η τήρηση της επικοινωνίας αυτής καθίσταται υποχρέωση του γονέα αυτού.»

(β) με την προσθήκη, αμέσως μετά το εδάφιο (2) αυτού, του ακόλουθου νέου εδαφίου:

«(2Α) (α) Το Δικαστήριο, **εφόσον συντρέχουν ειδικές περιστάσεις**, δύναται κατόπιν υποβολής αίτησης του ενός γονέα, να εκδώσει διάταγμα επικοινωνίας **με επίβλεψη, ενώπιον τρίτου ατόμου, επαγγελματία, εκτός αν οι γονείς αποφασίσουν διαφορετικά**:

Νοείται ότι, ειδικές περιστάσεις συνιστούν μεταξύ άλλων και περιστατικά βίας, κατά την έννοια που αποδίδεται στον όρο «βία» από τις διατάξεις του περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμου, του περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας και περί Συναφών Θεμάτων Νόμου και του περί της

Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμου:

Νοείται περαιτέρω ότι, ειδική περίπτωση συνιστά και η διαμονή του αιτητή γονέα ή του άλλου γονέα, και του τέκνου, σε χώρο φιλοξενίας θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας που τεκμηριώνεται με την υποβολή σχετικής βεβαίωσης:

Νοείται ότι περαιτέρω ότι, το κόστος παροχής υπηρεσιών επικοινωνίας με επίβλεψη από επαγγελματία, επωμίζεται ο γονέας ο οποίος ασκεί το δικαίωμα επικοινωνίας με επίβλεψη ή σε περίπτωση αδυναμίας του, το κόστος καταβάλλεται από τον Διευθυντή.

(β) Το διάταγμα επικοινωνίας με επίβλεψη εκδίδεται για συγκεκριμένη χρονική περίοδο, ως ενδιάμεσο μέτρο, για επίλυση δυσκολιών που εμποδίζουν προσωρινά την επικοινωνία του γονέα, χωρίς την επίβλεψη τρίτου ατόμου.

(γ) Το διάταγμα επικοινωνίας με επίβλεψη δύναται να εκδοθεί ως τελικό, μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις που καθορίζονται ειδικά στην απόφαση του Δικαστηρίου.»

(γ) με την αντικατάσταση στο τέλος του εδάφιου (3) αυτού της τελείας με άνω και κάτω τελεία και την προσθήκη, αμέσως μετά, της ακόλουθης επιφύλαξης:

«Νοείται ότι, η απόφαση του Δικαστηρίου διασφαλίζει το δικαίωμα του τέκνου να μην αποχωρίζεται από τον ένα ή και τους δύο γονείς του, παρά τη θέληση τους, παρά μόνο όταν ο χωρισμός αυτός είναι αναγκαίος για το συμφέρον του τέκνου, και επιδεικνύει τον απαιτούμενο σεβασμό στο δικαίωμα του τέκνου που ζει χωριστά από τους δύο γονείς ή από τον ένα από αυτούς, να διατηρεί χωρίς οποιαδήποτε εμπόδια, προσωπικές σχέσεις και να έχει επικοινωνία με τους δύο γονείς ή τον γονέα με τον οποίο δεν διαμένει.».

Εισηγήσεις/ σχόλια:

- Η εφαρμογή της επικοινωνίας με επίβλεψη, αποτελεί αρμοδιότητα των ΥΚΕ. Πως θα μπορούσε να εφαρμοστεί από επαγγελματία ιδιώτη, και ποια θα είναι τα προσόντα του επαγγελματία αυτού; Θα εποπτεύεται από τις ΥΚΕ και με ποιον τρόπο; Θα υπάρχει θεσμοθετημένη διαδικασία διορισμού των επαγγελματιών αυτών; Σε ποιο χώρο/ τοποθεσία θα διεξάγονται οι επικοινωνίες με επίβλεψη; Πως διασφαλίζεται το συμφέρον του παιδιού στην εν λόγω διαδικασία; Γιατί θα υπάρχει χρέωση για την επικοινωνία με επίβλεψη, ενώ σήμερα προσφέρεται δωρεάν από τις ΥΚΕ; Μια τέτοια σημαντική διαδικασία που αφορά παιδιά, θα πρέπει πρώτα να λειτουργήσει πιλοτικά, ν' αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα/ αδυναμίες και τα όποια νομικά ζητήματα που ενδεχομένως να προκύψουν, και μετά να εισαχθεί σε νόμο ή να δημιουργηθεί ξεχωριστός νόμος για την επικοινωνία με επίβλεψη.
- Τι σημαίνει η φράση «εκτός αν οι γονείς αποφασίσουν διαφορετικά» στην περίπτωση που ο ένας γονέας είναι κακοποιητικός/ βίαιος;
- Πως μπορεί η επικοινωνία με επίβλεψη του παιδιού με το βίαιο γονέα, να λειτουργήσει προς το όποιο συμφέρον του παιδιού, όταν εξαιτίας του βίαιου γονέα, παιδί και μητέρα αναγκάστηκαν να καταφύγουν σε Χώρο Φιλοξενίας θυμάτων οικογενειακής βίας για να προστατευτούν από αυτόν;
Σύμφωνα με το άρθρο 3 (3) – «Έννοια της βίας και πεδίο εφαρμογής της» του περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμου του 2000 (119(I)/2000) αναφέρει ότι,
(3) Πράξη ή συμπεριφορά η οποία συνιστά βία, με βάση τα εδάφια (1) και (2) του άρθρου αυτού, ή αδίκημα, με βάση τα άρθρα 174, 175 και 177 του Ποινικού Κώδικα όταν διαπράττεται στην παρουσία ανήλικου μέλους της οικογένειας, θεωρείται βία η οποία ασκείται εναντίον του εν λόγω ανήλικου εφόσον δύναται να προκαλέσει σ' αυτό ψυχική

βλάβη. Η εν λόγω πράξη ή συμπεριφορά συνιστά αδίκημα τιμωρούμενο με βάση το εδάφιο (4) του άρθρου αυτού.

Συνεπώς, ένα παιδί αποτελεί θύμα βίας, είτε το ίδιο δέχεται άμεσα κακοποίηση είτε διαμένει ως μάρτυρας βίας σ' ένα κακοποιητικό περιβάλλον συνεχούς φόβου και τοξικότητας. Ο σκοπός εισδοχής των θυμάτων βίας σε Χώρο Φιλοξενίας θυμάτων οικογενειακής βίας είναι η παροχή προστασίας/ ασφάλειας επιτυγχάνοντας την απομάκρυνση τους από το βίαιο γονέα. Η συνέχιση της επικοινωνίας των βίαιων γονέων με τα παιδιά τους ακόμα και όταν αυτά φιλοξενούνται με τη μητέρα τους σε Χώρο Φιλοξενίας θυμάτων οικογενειακής βίας, παραβιάζει το νομικό πλαίσιο και καταργεί το σκοπό λειτουργίας του εν λόγω Χώρου, που είναι η παροχή ασφάλειας/ προστασίας των θυμάτων. Η μητέρα-θύμα αναγκάζεται να εγκαταλείψει το σπίτι της και να μετακομίσει με τα παιδιά της - μια αρκετά δύσκολη και επικίνδυνη απόφαση - εξαιτίας του βίαιου γονέα με σκοπό ν' απομακρυνθεί από αυτόν. Πως μπορεί λοιπόν να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, όταν ο βίαιος γονέας εξακολουθεί να έχει πρόσβαση ακόμα και μέσα σ' ένα τέτοιο χώρο με πρόσχημα τα κηδεμονευτικά του δικαιώματα;

5. Ο περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2024.

(Πρόταση νόμου εκ μέρους της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών & Γυναικών)

(Αρ. Φακ. 23.02.065.070-2024)

Συζήτηση επί της αρχής.

(Παροχή προστασίας σε γονέα-θύμα οικογενειακής βίας ο οποίος διαμένει σε καταφύγιο προστασίας μαζί με το τέκνο του και υποχρεούται να παραδίδει το εν λόγω τέκνο στον άλλο γονέα που ασκεί το δικαίωμα επικοινωνίας του με αυτό.)

(Αντίγραφο κειμένου της πρότασης επισυνάπτεται.)

Τροποποίηση του άρθρου 17 του βασικού νόμου.

2. Το άρθρο 17 του βασικού νόμου τροποποιείται με την προσθήκη, αμέσως μετά το εδάφιο (2), του ακόλουθου νέου εδαφίου:

«(2Α) (α) Το Δικαστήριο δύναται, κατόπιν μονομερούς αίτησης του γονέα-θύματος ο οποίος διαμένει μαζί με το τέκνο του σε καταφύγιο προστασίας-

- (i) σε περίπτωση κατά την οποία δεν υπάρχει εν ισχύ διάταγμα επικοινωνίας, να αναστέλλει προσωρινά το δικαίωμα του άλλου γονέα για προσωπική επικοινωνία με το τέκνο του, μέχρι την έκδοση διατάγματος ρύθμισης της άσκησης του δικαιώματος προσωπικής επικοινωνίας· ή
- (ii) σε περίπτωση κατά την οποία υπάρχει εν ισχύ διάταγμα επικοινωνίας, να αναστέλλει προσωρινά το εν λόγω διάταγμα μέχρι την έκδοση τελικής απόφασης επί της αίτησης.

(β) Η προβλεπόμενη στις διατάξεις της παραγράφου (α) αίτηση συνοδεύεται με ένορκη δήλωση του γονέα-θύματος και βεβαίωση διαμονής από το καταφύγιο προστασίας στο οποίο διαμένει.

(γ) Για τους σκοπούς του παρόντος εδαφίου-

“γονέας- θύμα” σημαίνει γονέα ο οποίος καθίσταται θύμα, κατά την έννοια που αποδίδεται στον όρο αυτό από τις διατάξεις του άρθρου 2 του περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας και περί Συναφών Θεμάτων Νόμου· και

“καταφύγιο προστασίας” σημαίνει στέγη ή/και καταφύγιο προστασίας το οποίο λειτουργεί κατά τα προβλεπόμενα στις διατάξεις των άρθρων 34 και 36 του περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας και περί Συναφών Θεμάτων Νόμου.».

Εισηγήσεις/ σχόλια:

- Η ΣΕΠΚΒΟ στηρίζει την εν λόγω πρόταση νόμου που στόχο έχει την προστασία του γονέα-θύματος οικογενειακής βίας που διαμένει μαζί με το παιδί του σε καταφύγιο προστασίας, ενώ ταυτόχρονα υποχρεούται να παραδίδει το παιδί στο βίαιο γονέα που ασκεί το δικαίωμα επικοινωνίας.
- Η αναστολή διατάγματος επικοινωνίας, πέρα από το βίαιο γονέα, πρέπει να περιλαμβάνει και την αναστολή διατάγματος επικοινωνίας που έχει εκδοθεί σε συγγενείς του βίαιου γονέα (π.χ. αδελφία, παππούδες). Η εμπειρία έδειξε ότι σε πολλές περιπτώσεις, ενώ ο βίαιος γονέας είχε εις βάρος του διάταγμα αποκλεισμού ή αναστολή διατάγματος επικοινωνίας με το παιδί του, πήγαινε και έβλεπε το παιδί του στο σπίτι των γονιών/ αδελφιών του, διότι ως παππούδες/ θείοι είχαν εκδώσει ξεχωριστό διάταγμα επικοινωνίας με το εγγόνι/ ανίψι τους.

Καταληκτικά σχόλια

Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις του εν λόγω νόμου, θα πρέπει να διασφαλίζουν έμπρακτα και ουσιαστικά το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, καθώς και την αποτελεσματική εφαρμογή του άρθρου 31 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης. Ειδικά σε περιπτώσεις έμφυλης/ ενδοοικογενειακής βίας, το συμφέρον του παιδιού οφείλει ν' αποτελεί προτεραιότητα σε όλες τις διοικητικές/ δικαστικές αποφάσεις και να μπαίνει πάνω από τα όποια δικαιώματα επιμέλειας/ επικοινωνίας του βίαιου γονέα. Το Δικαστήριο θα πρέπει να ενημερώνεται έγκαιρα ώστε να ρυθμίζει άμεσα το διάταγμα επικοινωνίας του βίαιου γονέα με στόχο τη διασφάλιση της προστασίας/ ασφάλειας του παιδιού (όπως το ν' αναστείλει την ισχύ του κατά τη χρονική περίοδο που μητέρα και παιδί φιλοξενούνται σε Καταφύγιο/ Χώρο Φιλοξενίας θυμάτων βίας). Επιπλέον, το Δικαστήριο οφείλει ν' αποδώσει τις δέουσες ποινικές ευθύνες στο βίαιο γονέα, ενώ παράλληλα οφείλει να διασφαλίσει την προστασία και στήριξη στον άλλον γονέα ώστε να μπορέσει να φροντίσει το παιδί.

Με εκτίμηση,

Σουσάνα Παύλου

Πρόεδρος Συμβουλευτικής Επιτροπής

Πρόληψης και Καταπολέμησης της Βίας στην Οικογένεια (ΣΕΠΚΒΟ)

Κοιν.: - Πρόεδρο Κ.Ε. Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών & Γυναικών
- Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως
- Υφυπουργό Κοινωνικής Πρόνοιας